

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ Волохова І.С.

« ___ » _____ 2019 року

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
зі спеціальності 07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
з теми:
***«Податок на прибуток підприємств у системі прямого
оподаткування України»***

Виконавець:

студентка центра заочної та вечірньої
форми навчання

Орочко Стелла Святославівна
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

_____ **Мартинюк Ірина Василівна**

/підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Сучасні умови господарювання примушують українські підприємства швидко адаптуватися до змін ринкового середовища, уникати необґрунтованого ризику, приймаючи управлінські рішення щодо формування, обліку та використання доходів. Загальновідомо, що прибуток у ринкових умовах є кінцевою метою будь-якої підприємницької діяльності. Якщо ця мета не досягається (за винятком екстремальних ситуацій), комерційна діяльність оцінюється як неуспішна і суб'єкт господарювання, за відсутності фінансових резервів, повинен припинити свою діяльність. Отже, прибуток є основним критерієм ефективності підприємницької діяльності. Прибуток є частиною додаткової вартості продукту, яка залишається після покриття витрат виробництва.

Під час оподаткування прибутку підприємств час від часу виникають питання, що стосуються порядку формування об'єкта оподаткування, умов надання податкових пільг підприємствам для стимулювання інвестиційної активності чи розвитку інноваційних процесів. Своєчасне вирішення зазначених вище питань набуває особливої актуальності, оскільки є основою вдосконалення та модернізації сучасної системи оподаткування суб'єктів господарювання в Україні. Податок на прибуток відіграє ключову роль при оподаткуванні суб'єктів господарювання, оскільки прибуток традиційно розглядають як ключову характеристику діяльності таких суб'єктів, фактичним джерелом сплати податків. Винятковість податку на прибуток полягає й у тому, що механізм його сплати дає змогу найбільш органічно забезпечувати практичне поєднання фіскальної та регуляційної функцій податків. Існування прямо пропорційної залежності між розміром прибутку і сумами податку знижує мотивацію виробників щодо об'єктивності визначення бази оподаткування, зумовлює процеси ухилень від сплати, використання податкових тінювих схем при визначенні податкового зобов'язання. Власне недосконалість законодавства зумовлює розвиток застосування таких схем і суперечностей у податковому законодавстві. Податкове навантаження української економіки стримує стимули до праці, інвестування коштів у розвиток країни, підтримання максимальної ефективності виробництва і розподілу, а також до участі у бізнес-проектах. Удосконалення адміністрування податку на прибуток України в умовах євроінтеграції може зробити істотний позитивний вплив на економіку країни.

Теоретичним та практичним аспектам проблематики оподаткування прибутку підприємств присвячені наукові праці багатьох вітчизняних учених таких, як Ю. Лупенко, Т. Паєнтко, А. Поддєрьогін, З. Варналій, К. Копчинська, А. Скрипник, В. А. Савчук, Т. Шустваль, М. П. Городиський та ін. Незважаючи на істотні напрацювання в цій сфері, реформування механізму сплати податку на прибуток підприємств в Україні, зокрема, в частині відмови від ведення окремого виду обліку при визначенні об'єкта

оподаткування, спрощення порядку адміністрування цього податку, посилення його впливу на регулювання інвестиційної активності суб'єктів господарювання, вимагає від наукової спільноти поглиблення досліджень економічної природи цієї форми оподаткування та генерування науково обґрунтованих рекомендацій щодо подальшого його розвитку.

Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення теоретичних і практичних засад податку на прибуток підприємств у системі прямого оподаткування України.

У зв'язку з поставленою метою основні **завдання**:

- розглянути економічну сутність прямих податків;
- дослідити історію, сутність, функції податку на прибуток;
- показати механізм справляння податку на прибуток підприємств, нормативно-правове регулювання;
- зробити моніторинг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України, 2014-2018 рр.;
- оцінити фіскальну ефективність податку на прибуток підприємств України, 2014-2018 рр.;
- представити прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України;
- показати адаптацію зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики;
- розробити шляхи підвищення ефективності механізму оподаткування прибутку підприємств.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність відносин, що виникають в процесі оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Кваліфікаційна робота виконана із застосуванням таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, як: аналізу, синтезу, ретроспективного аналізу; методи порівняльного аналізу; статистичний метод - при виявленні тенденцій у показниках надходження податку на прибуток; табличний метод служить накопиченню, опрацюванню і зберіганню інформації, графічний метод, що дає можливість більш наглядно продемонструвати результати дослідження; економіко-математичні методи, моделювання, прогнозування – при побудові моделей залежності податку на прибуток від різних чинників.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань податку на прибуток, навчальні посібники, періодична економічна література, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, доповіді науково-практичних конференцій, коментарі фахівців та експертів, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Всесвітньої організації охорони здоров'я та Європейської комісії, моніторингові звіти Інституту бюджету та

соціально-економічних досліджень, звіти Міністерства охорони здоров'я України, інтернет-ресурси.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінки друкованого тексту, містить 28 таблиць, 36 рисунків. Список використаних джерел нараховує 71 найменувань та займає 5 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади оподаткування прибутку підприємств»** досліджено історію, економічну сутність прямих податків, механізм справляння податку на прибуток підприємств, його нормативно-правове регулювання

У другому розділі **«Практика та проблематика оподаткування прибутку підприємств в Україні, 2014-2018 рр»** проведено моніторинг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України, 2014-2018 рр., оцінено регулюючу роль податку на прибуток підприємств України, 2014-2018 рр., проведено прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України

У третьому розділі **«Пріоритетні напрями підвищення ефективності податку на прибуток підприємств в Україні»** представлено адаптацію зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики, розроблено шляхи підвищення ефективності справляння податку на прибуток підприємств в Україні

ВИСНОВКИ

Дослідження податку на прибуток у системі прямого оподаткування дозволило зробити відповідні висновки.

1. Прямі податки є одним із фундаментальних факторів розвитку економічної системи держави, разом із цим вони проникають у всі сфери суспільного життя та поєднують у собі реалізацію економічних інтересів усіх суб'єктів національної економіки. прямі податки є вагомим фінансовим регулятором соціально-економічних процесів.

2. Податок на прибуток – прямий, загальнодержавний податок, частка якого залишається в місцевих бюджетах з прогресивною ставкою податку. Податок на прибуток підприємств є одним із бюджетоутворюючих податків, що значним чином впливає на фінансове життя країни. Досліджуючи історичний аспект становлення податку на прибуток підприємств, розглянуто становлення податку на прибуток підприємств починаючи з часів незалежності і закінчуючи 2019 роком, виокремлюючи в його розвитку п'ять етапів. Економічна сутність податку на прибуток підприємств розкривається через сукупність фінансових відносин між державою і платником податків з приводу вилучення частини прибутку у прямій залежності від його розміру з метою формування фінансової бази держави для виконання останньою своїх соціально-економічних функцій. Податок на прибуток – це своєрідний індикатор ділової активності національної економіки та показник добробуту суб'єктів господарювання.

3. Прибуток є пріоритетною метою суб'єктів господарювання в умовах ринку. Нормативно-правове забезпечення оподаткування прибутку підприємств за роки незалежності України досить часто змінювалося. Механізм оподаткування прибутку підприємств – сукупність організаційно-правових норм, методів та форм державного управління оподаткуванням через систему різноманітних інструментів. Складовими механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні виступають платники податку, об'єкт та база оподаткування, ставки податку, податковий період та порядок сплати податку, податкові різниці та податкові пільги.

4. Оскільки податок на прибуток має значний регулюючий та фіскальний потенціал, в роботі досліджено як змінювалась частка надходжень податку на прибуток підприємств у доходах та податкових надходженнях Зведеного бюджету України. Тенденція зміни абсолютних обсягів надходжень від даного податку за проаналізований період є не односпрямованою, хоча порівняно з 2014 р. відбулося зростання сум надходжень від даного податку. Так, якщо у 2013 році обсяг надходжень від податку на прибуток до Зведеного бюджету України становив 54 993,80 млн. грн., або 12,4 % сукупних доходів, то надалі фіскальний ефект від його справляння почав знижуватися. Негативні економічні процеси призвели до того, що у 2014 році було ліквідовано кожне четверте велике підприємство,

майже кожне шосте середнє та мале підприємство і кожне восьме – мікропідприємство. Як наслідок, в 2015 році надходження від податку на прибуток скоротились до мінімальної позначки – 39 053,20 млн. грн. і становили 7,7% та 6% від усіх податкових надходжень й сукупних доходів Зведеного бюджету відповідно. Відновлення економічного зростання у 2016-2017 рр. відразу позитивно відобразилося на надходженнях даного податку. У 2016 році податок на прибуток вперше за останні 3 роки продемонстрував позитивну динаміку – до Зведеного бюджету надійшло 60 223,23 млн. грн. останнього, що на 25 512,80 млн. грн., або на 73,5%, більше, ніж у 2015 році. Річний плановий показник було перевиконано на 13%, або на 7 млрд. грн. В 2018 році до Зведеного бюджету України надійшло 106,182 млрд. грн. податку на прибуток підприємств, що на 44,67% більше від фактичних надходжень за 2017 рік. Аналіз динаміки надходжень від податку на прибуток до бюджетів різних рівнів, а також порівняння аналогічного показника за іншими загальнодержавними податками підтверджує низьку фіскальну значимість аналізованого податку в контексті наповнення державного та місцевих бюджетів. Разом із тим неефективний механізм адміністрування податку на прибуток не дає реалізувати його регуляторні можливості щодо стимулювання соціально-економічного розвитку країни.

5. Основне призначення податку на прибуток підприємств – це регулювання підприємницької діяльності, стимулювання розвитку інвестиційних процесів та нарощення капіталу суб'єктів підприємництва. Але попри такі можливості сучасний стан прибуткового оподаткування юридичних осіб не відповідає покладеним на нього завданням. Оцінка ефективності податку на прибуток в Україні протягом 2014-2018 рр. показала наступні результати. Система оподаткування податку на прибуток в Україні була еластичною лише у 2016 р. та у 2018 р., оскільки коефіцієнт еластичності податку на прибутку становив 1,28 та 1,21 відповідно (перевищував одиницю). У 2014-2015 рр. такий коефіцієнт був нижчим одиниці та перебував у межах від 0,68 до 0,77 в. п. Така ситуація склалась внаслідок значного зниження протягом 2014-2015 рр. темпів приросту валового внутрішнього продукту у зв'язку з політичною і економічною кризою в результаті тимчасової окупації територій АРК, Донецької й Луганської областей, погіршення економічної кон'юнктури. Таким чином, на даний час, механізм справляння податку на прибуток підприємств в Україні не є ефективним ні з фіскальної точки зору, ні з точки зору стимулювання інвестиційної діяльності. Покращення ситуації можливе лише за умови пошуку та впровадження у вітчизняну практику альтернативних моделей оподаткування доходів бізнесу.

6. В результаті дослідження виокремлено основні проблеми оподаткування прибутку підприємств: зниження фіскального значення податку на прибуток, що відображається в результаті зниження його частки у ВВП, доходах бюджету та податкових надходженнях; система оподаткування

та адміністрування податку на прибуток є складною; відсутність можливості повноцінного контролю над сплатою податку на прибуток. Необхідність реформування системи оподаткування прибутку підприємств зумовлена наявністю проблем як у межах безпосередньо механізму нарахування податку, так і його низькою фіскальною ефективністю для державного бюджету (емпірично підтверджено розрахунками в рамках даного дослідження), а також невисоким регуляторним потенціалом на відміну від розвинутих країн світу. Вирішення означених проблем дасть змогу підвищити фіскальну ефективність податку на прибуток, зменшити процес тінізації бізнесу та виведення капіталу, поліпшити інвестиційний клімат у країні, тобто повною мірою реалізувати не лише фіскальну, а й регулюючу функцію податку на прибуток.

7. У рамках даного дослідження за допомогою можливостей Excel побудуємо багатofакторну статистичну модель прогнозування обсягу надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України на 2019-2020 рр. в основу якої будуть закладені фактори прямого впливу на обсяг надходжень податку на прибуток, а саме: фінансовий результат підприємств до оподаткування, кількість платників податку на прибуток та обсяг наданих пільг з цього податку.

За результатами проведеного прогнозування за допомогою багатofакторної статистичної моделі ми дійшли висновку, що для забезпечення збільшення обсягу надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету в Україні необхідно здійснити наступні заходи:

1) подолати кризу українського бізнесу, шляхом стимулювання підприємницької діяльності, послаблення податкового навантаження на підприємства, залученням інвестицій. Такі заходи допоможуть українським підприємствам поступово подолати збитковість та наростити прибуток;

2) створити всі необхідні умови для ведення бізнесу та його розвитку для платників, що перебувають на загальній системі оподаткування, шляхом пониження фіскального тиску та підвищення регулюючого потенціалу та таким чином заохотити до реєстрації на загальній системі більшу кількість платників;

3) зменшити обсяг наданих пільг з податку на прибуток, шляхом зміни діючої системи пільг. Пільги повинні мати цільовий інвестиційний характер, а не сприяти ухиленню від сплати податку. Зміна системи пільг у бік цільового інвестування дозволить підприємствам розвивати свою діяльність та збільшить обсяг надходжень податку на прибуток до бюджету.

8. На основі проведеного аналізу практики справляння податку на прибуток підприємств в Україні та розглянутого досвіду зарубіжних країн у корпоративному оподаткуванні можна стверджувати, що механізм оподаткування прибутку підприємств в нашій країні потребує вдосконалення з метою підвищення регулюючої ролі цього податку. За результатами проведеного дослідження зарубіжного досвіду оподаткування прибутку

підприємств вважаємо за доцільне запропонувати такі заходи реформування податкової системи України:

- посилити контрольні заходи за сплатою податку на прибуток;
- створити стимули для місцевих органів влади в зацікавленості розвитку малого бізнесу на їхніх територіях та встановити знижені ставки податку на прибуток підприємств для сектору малого бізнесу, адже це найбільш динамічний елемент приватного підприємництва, що відіграє значну роль у створенні інновацій, розширенні виробництва та зростанні зайнятості;

- запровадити податкові пільги, як у Канаді та Китаї, для компаній, що належать до пріоритетних галузей розвитку економіки України: в агропромисловому комплексі, машинобудівному комплексі, переробній промисловості тощо, що буде сприяти залученню іноземних інвестицій, стимулювати розвиток науково-технічного прогресу та розвиток економіки загалом;

- встановити фіксований мінімальний корпоративний податок, як в Австрії та США, незалежно від результату діяльності та кількості пільг підприємств, що дасть змогу посилити фіскальну ефективність податку на прибуток;

- запровадити інвестиційний податковий кредит, що дасть змогу підприємствам вкладати кошти в нове виробництво, а це сприятиме появі нових робочих місць та економічному зростанню.

Дослідження зарубіжного досвіду щодо податку на виведений капітал показало, що податок на виведений капітал може бути запроваджений тільки з одночасними змінами до податку на додану вартість, податку на майно, а окрім цього, впровадження електронних сервісів, в тому числі електронного кабінету платника податків та електронного документообігу, з метою створення системи, що зможе:

- забезпечити просте й ефективне адміністрування податку із простими правилами об'єкта оподаткування;

- створити економічні умови для декларування всіма платниками податків їх реальних доходів завдяки оподаткуванню лише того капіталу, що виводиться з бізнесу для власного споживання, та декларуванню податку на майно, який своєю чергою зараховується у зменшення податку на виведений капітал або податку на доходи фізичних осіб. Це також збалансує податкове навантаження між особами, доходи яких були оподатковані, та особами, доходи яких були приховані від оподаткування;

- запровадити єдину 20% ставку на податок на виведений капітал та податок на доходи фізичних осіб, що дозволить звільнити від оподаткування податком на доходи фізичних осіб ті доходи, що вже були оподатковані податком на виведений капітал. Це створює умови для скасування оподаткування доходу на рівні фізичної особи. Підняття ставки податку на доходи фізичних осіб до 20% має відбуватися за рахунок військового збору із

одночасним скасуванням останнього, що значно спростить адміністрування податку на доходи фізичних осіб.

Реалізація запропонованих заходів посилення фіскальної та регулюючої ролі податку на прибуток підприємств України, на наше переконання, сприятиме зміцненню та вдосконаленню чинної системи оподаткування, що дасть змогу зменшити податковий тиск на суб'єктів господарювання та приведе до підвищення індексу конкурентоспроможності нашої країни.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра

Орочко С. С.

«Податок на прибуток підприємств у системі прямого оподаткування України»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. **Об'єктом дослідження** є процес оподаткування прибутку підприємств в Україні. У роботі розглядаються теоретичні засади оподаткування прибутку підприємств, досліджено історію, економічну сутність прямих податків, механізм справляння податку на прибуток підприємств, його нормативно-правове регулювання.

Проведено моніторинг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України, оцінено регулюючу роль податку на прибуток підприємств України, 2014-2018 рр., проведено прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України.

Узагальнено світовий досвід оподаткування прибутку підприємств та можливості його імплементації в українську практику, розроблено шляхи підвищення ефективності справляння податку на прибуток підприємств в Україні

Ключові слова: податки, пряме оподаткування, податок на прибуток підприємств, моніторинг, Зведений бюджет

ANNOTATION

qualification work for a master's degree

Orochko S.S.

«Corporate income tax in the direct tax system of Ukraine»

Odessa National Economic University

Odessa, 2019

Qualification work consists of three sections. The object of the research is the process of taxation of profits of enterprises in Ukraine. The paper discusses the theoretical principles of corporate income taxation, investigates the history, economic nature of direct taxes, the mechanism of corporate income tax, its regulatory and legal regulation.

The enterprise income tax revenues were monitored to the Consolidated Budget of Ukraine, the regulatory role of the corporate income tax of Ukraine was evaluated, 2014-2018.

The global experience of corporate income taxation and the possibility of its implementation into Ukrainian practice have been generalized, ways of increasing the efficiency of corporate income tax in Ukraine have been worked out

Keywords: taxes, direct taxation, corporate income tax, monitoring, consolidated budget